

Teema 4. Luonto muuttuvassa maisemassa

FAKTAT L9. Tyrni (*Hippophae rhamnoides*)

Tyrni on pensas tai pieni puu, jolla on pitkänomaiset päältä tummanvihreät ja alta hopeankimaltavat lehdet. Tyrnillä on piikkikäävät oksat, ja kukat kasvavat paljailla oksilla. Kukat ovat vaatimattoman näköisiä, mutta syksyllä kypsyvät hedelmät ovat kauniin oranssit. Tyrnin hede- ja emikukat ovat eri pensaissa.

Tyrni on kautta aikojen tunnettu lääkekasvina, jolla on useita eri ominaisuuksia. Marjoja on käytetty parantamaan ja lievittämään kuivia limakalvoja ja haavoja. Sillä on myös uskottu olevan myönteinen vaikutus immuunijärjestelmään sekä suojaavan ihoa säteilyltä. Tyrnimarjat on haluttuja, mutta kasvin piikkikäävät oksat vaikeuttavat niiden poimintaa.

Tyrnimarja sisältää useita ihmiselle tärkeitä ravintoaineita: runsaasti C- ja E-vitamiinia, flavonoideja ja välttämättömiä rasvahappoja. Marjan C-vitamiinipitoisuus tekee siitä erityisen arvokkaan. Tyrnin toinen myönteinen ominaisuus on sen matala sokeripitoisuus. Se tekee marjasta happaman ja kirpeän, mutta hieman sokeria lisäämällä siitä saa erittäin hyviä ruokalajeja. Tyrniä käytetään myös kosmetiikkateollisuudessa. Siemenet sisältävät runsaasti öljyä, jota käytetään ihovoiteiden valmistamiseen.

Tyrni kasvaa hitaasti ulkosaariston avoimilla karuilla kallioilla ja puuttomilla luodoilla. Se kuuluu ensimmäisiin lajeihin, jotka valtaavat maankohoamisen paljastamaa rantaa. Tyrni on kestävä kasvi; se kestää auringonvaloa, myrskyä, kylmää ja niukkaravinteista kasvualustaa, mutta poistuu muiden pensaiden ja puiden saadessa jalansijaa. Lisäksi tyrni auttaa muita kasveja saamaan jalansijan, sillä sen juurinysträt sitovat tyypeä ja sitä kautta lannoittavat maata.

Vielä muutama vuosi sitten Suomessa sai puristaa tyrnimarjoja vain tiettyinä aikoina. Tyrnimarjapuristimella mehu voidaan puristaa suoraan marjoista pulloihin. Nykyään tyrnimarjoja saa kerätä ja puristaa koska vain, mutta siinä pitää olla varovainen. Oksia ei saa katkoa eikä pensaita tuhota.

Tyrniä ei esiinny Korkean Rannikon alueella, mutta sitä vastoin sitä löytyy alueen pohjois- ja eteläpuolelta Ruotsin itärannikolta.

Foto: Patricia Rodas/Dragos Alexandrescu

Foto: Anita Storm.

Foto: Anita Storm.